

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 7/2018 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Krista Sinisalo, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Veli-Pekka Reskola, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Markku Kinnunen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Outi Vilén, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Petri Lindroos, Verohallinto
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Bioenergia ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annettua lakia.

Maatalouden harjoittajille palautettaisiin valmisteveroa väliaikaisesti korotettuna vuoden 2017 aikana maataloudessa käytetystä kevyestä polttoöljystä. Lisäpalautusta maksettaisiin 7,70 senttiä litralta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 lisätalousarvioesitykseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2018. Lisäpalautus maksettaisiin vuodelta 2017 maksettavan energiaveron palautuksen yhteydessä.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna. Muutos koskee palautuksen määrää, joksi on vahvistunut tarkentuneiden kulutustietojen perusteella 8,46 senttiä litralta.

Satovahinkokorvaus

Esityksessä on kysymys kertaluonteisesta satovahinkokorvauksesta, josta pääministeri Sipilän hallitus päätti viime vuoden kolmannen lisätalousarvion yhteydessä. Tuen perusteena ovat syksyn poikkeuksellisen vaikeat korjuuolosuhteet ja niistä aiheutuneet lisääntyneet kone- ja viljan-kuivauskustannukset.

Syksyisten satovahinkojen määräksi on arvioitu kaikkiaan 100—150 milj. euroa ja siitä kevyen polttoöljyn lisäkulutuksen osuudeksi noin 42 milj. euroa. Viljelijöille korvattaisiin tästä summasta esityksen perusteella 25 milj. euroa, mikä merkitsee keskimäärin 690 euron palautusta yrittäjää kohden. Korvaus maksettaisiin tavallisen vuotuisen palautuksen yhteydessä ensi syyskuussa.

Valiokunta puoltaa esitystä ja katsoo, että sille on asialliset ja painavat perusteet. Palautuksen määrä on kuitenkin syytä oikaista hallituksen esittämästä 7,70 sentistä 8,46 senttiin litralta käytetyn kevyen polttoöljyn määrän nyt tarkennuttua.

Valiokunta pitää lisäksi esitettyä korvaustapaa perusteltuna. Se on valikoitunut maa- ja metsätalousministeriön, valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä ja osoitautunut käytännössä parhaaksi vaihtoehdoksi. Verojärjestelmä on siis tässä vain keino hoitaa maksatus mahdollisimman nopeasti ja yksinkertaisesti ilman eri hakumenettelyä. Valiokunta pitää valintaa kokonaisedun kannalta joustavana ja kustannustehokkaana.

Asian valiokuntakäsittelyssä on sivuttu myös kysymyksiä palautuksen maksatusaikataulusta sekä satovahinkojärjestelmän kehittämistarpeista. Valiokunta käsittelee näitä kysymyksiä seuraavassa lyhyesti.

Palautuksen maksatusaikataulu

Palauksen maksatus verojärjestelmän kautta on siis edellä todetuin tavoin joustava ja yksinkertainen keino. Palautusmalli on esitelty myös EU:n komissiolle, joka on pitänyt sitä näin toteutettuna voimassa olevan tukiohjelman väliaikaisena muutoksena eikä uutena tukena. Oikeusvarmuuden kannalta pysyttämisen säännönmukaisen palautuksen aikataulussa on siis varmin toteutustapa.

Palautusaikataulu on sidottu toisaalta myös Verohallinnon ylläpitämään käsittelykonseptiin. Kysymys on kaikkiaan noin 40 000 hakemuksesta, joista noin puolet on yhä manuaalisesti laadittuja. Hakemukset on palautettu Verohallinnolle veroilmoituksen yhteydessä pääosin helmikuun lo-

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp

pussa. Kun otetaan huomioon järjestelmätestauksen sekä hakemusten valvonta- ja selvittelytyön vaatima aika, käsittelyä on hankala nopeuttaa käytännössä. Menettely on myös komission valvonnassa, ja tuen maksatuksesta on tehtävä ryhmäpoikkeusasetuksen edellyttämä ilmoitus komissiolle 20 päivän määräajassa. Esitettyä nopeampi aikataulu ei näytä näistä syistä mahdolliselta.

Järjestelmän kehittämistarpeista

Asian käsittelyn yhteydessä on ilmennyt, ettei valtiolla ole enää tehokkaita välineitä maatalouden satovahinkojen korvaamiseksi. Aiemmin käytössä ollut satovahinkojärjestelmä päättyi vuonna 2015, eikä vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuva malli ole osoittautunut toimivaksi. Päätös käyttää verojärjestelmää korvausten maksamiseen osoittautui siten käytännössä ainoaksi toimivaksi keinoksi.

Valinta merkitsi toisaalta sitä, että korvaustapa jouduttiin istuttamaan voimassa olevaan energiaveron palautusjärjestelmään. Korvauksen perusteeksi valittiin kevyt polttoöljy, jota käytetään eniten moottoreissa (noin 70 %) ja sen jälkeen viljankuivauksessa (noin 20 %). Käyttö lämmityksessä on sitä vastoin vakiintuneesti melko vähäistä, kuuden prosentin luokkaa. Kevyen polttoöljyn kulutusmäärä vastaa näin parhaiten juuri niitä kuluja, joiden määrä on kasvanut vaikean sato- ja korjuukauden vuoksi.

Vaikka korvausperuste on luotettavin käytettävissä oleva, sen yhteys viljelijäkohtaisiin menetyksiin on epäsuora. Se jättää sen vuoksi katveeseen ne viljelijät, jotka käyttävät kuivaukseen esimerkiksi haketta. Vastaavasti lisätukea voi ohjautua myös viljelijälle, jolle ei ole aiheutunut tosiasiallisesti vahinkoa. Näitä epätarkkuuksia on kuitenkin vaikea välttää. Tuki kohdistuu lisäksi edellä mainittujen käyttölukujen valossa kohtuullisen tarkasti, vaikka hakekuivureiden osuus on nykyisin noin viidennes.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin myös se mahdollinen signaalivaikutus, joka kevyeen polttoöljyyn sidotulla korvausmallilla voi olla. Vaikka viljelijät ovat tehneet investointipäätöksensä tietämättä lisäpalautuksesta, menettely voi herättää odotuksia tulevaisuuden suhteen. Tämä olisi vastoin kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteita vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ja puolittaa tuontiöljyn energiakäyttö kotimaan tarpeisiin 2020-luvulla.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että korvaus on kertaluonteinen, kuten on tarkoitus. Jotta näin käy, satovahinkojen korvaamiseen on luotava tavalla tai toisella hyväksyttävä ja toimiva malli. Valiokunta on viitannut tähän mm. viimeisessä budjettimietinnössään VaVM 22/2017 vp. Samaa on esittänyt myös maa- ja metsätalousvaliokunta antamassaan budjettilausunnossa MmVL 22/2017 vp. Tämä toisi varmuutta myös uusiutuvan energian investoinneille ja lisäisi ylipäänsä nuorten luottamusta alaan kasvavien ilmatoriskien olosuhteissakin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 7/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palauttamisesta annetun lain (603/2006) 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1186/2014, väliaikaisesti uusi 2 momentti seuraavasti:

4 §

Veronpalautuksen määrä

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, hakijalle palautetaan valmisteveroa verovuoden 2017 aikana maataloudessa käytetystä kevyestä polttoöljystä **8,46** senttiä litralta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20.3.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Kari Kulmala sin
jäsen Mats Nylund r
jäsen Eero Suutari kok
jäsen Maria Tolppanen sd

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp

jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Li Andersson vas
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Mika Niikko ps
varajäsen Markku Pakkanen kesk
varajäsen Sari Raassina kok
varajäsen Eero Reijonen kesk
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp
Vastalause 1 /sd

VASTALAUSE 1 /sd

Perustelut

Hallituksen esityksessä ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on tuotu esiin, että nyt käytettävä tukimuoto satovahinkojen korvaamiseksi on monella tapaa ongelmallinen. Se ei kohdistu tasapuolisesti kaikkiin vahinkoja kärsineisiin, ja se voi vaikuttaa haitallisella tavalla uusiutuvan energian investointeihin maataloilla. Siksi satovahinkojen korvaamiseen on luotava tulevaisuutta varten toimiva malli, jossa otetaan nämä ongelmat huomioon.

Ehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi valmistelemaan satovahinkojen korvaamisen mallia, joka korvaa kertaluontoiseksi tarkoitetun menettelyn VaVM 22/2017 vp:n ja MmVL 22/2017 vp:n viittaamalla tavalla, ja joka ei ole ristiriidassa kansallisen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden kanssa.

Helsingissä 20.3.2018

Timo Harakka sd
Maria Tolppanen sd
Pia Viitanen sd

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp
Vastalause 2 /vihr, vas

VASTALAUSE 2 /vihr, vas

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annettua lakia väliaikaisesti. Maatalouden harjoittajille palautettaisiin valmisteveroa väliaikaisesti korotettuna vuoden 2017 aikana maataloudessa käytetystä kevyestä polttoöljystä, minkä tarkoitus on kompensoida runsaista sateista aiheutuneita satovahinkoja.

Fossiilisten energianlähteiden käyttö lisää ilmaston lämpenemistä. Ilmaston lämpeneminen näkyy voimakkaina sääilmiöinä, joita esimerkiksi hallituksen esityksessä kuvatut rankkasateet ovat. On kestävämpää, jos ilmaston lämpenemisestä aiheutuvia satovahinkoja kompensoidaan keinolla, joka lisää entisestään fossiilisten energianlähteiden käyttöä ja siten ilmaston lämpenemistä. Hallituksen esitys on ristiriidassa hallituksen omien ilmastotavoitteiden kanssa.

Energiaveronpalautus ei myöskään kohdennu tarkoituksenmukaisesti. Hallituksen esityksessä todetaan, että tällaisena veronpalautus kohdentuu myös sellaisille maatalouden harjoittajille, joilla satovahinkoja on ollut vähän tai ei ollenkaan. Vastaavasti ne maatalouden harjoittajat, jotka käyttävät ympäristöystävällisempiä energianlähteitä ja jotka ovat kärsineet satovahingoista, eivät saa tukea.

Esityksen vaikutusarvioinneissakin todetaan, että kompensoimalla satovahinkoja kasvattamalla kevyen polttoöljyn veronpalautusta voidaan tulla luoneeksi ennakkotapaus mahdollisia tulevia vastaavia tilanteita varten. Kun vastaavaa kompensatiota ei ole tehty aiemmin, nyt käsiteltävä esitys luo nimenomaan esimerkin, jota on helppo soveltaa myös tulevana vuosina.

Ehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että lakiehdous hylätään,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa uuden esityksen satovahinkojen kompensoimisesta maatalouden harjoittajille. Kompensaation tulee kohdentua oikein sekä kannustaa ympäristöystävällisten energianlähteiden käyttöön.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp
Vastalause 2/vihr, vas

Helsingissä 20.3.2018

Ozan Yanar vihr
Li Andersson vas